

Laidiens: 14.07.2006., Nr. 111

Ministru kabineta noteikumi Nr.574

Rīgā 2006.gada 11.jūlijā (prot. Nr.37 22.§)

Noteikumi par higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasībām ārstniecības iestādē

Izdoti saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma 23.panta pirmo daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka higiēniskā un pretepidēmiskā režīma pamatprasības (turpmāk – pamatprasības) ārstniecības iestādē un tās struktūrvienībās (turpmāk – iestāde), lai nepieļautu tādu infekcijas slimību izplatīšanos, kuru iemesls ir saistīts ar pacienta veselības aprūpi (turpmāk – nozokomiāla infekcija).

2. Pamatprasības nosaka saskaņā ar piesardzības principu. Piesardzības princips pamatojas uz pieņēmumu, ka jebkurš patients var būt infekcijas slimību izraisītāju nēsātājs un tā orgāni, audi, bioloģiskie šķidrumi un atdalījumi tieši vai netieši izplata dzīvus infekcijas slimību izraisītājus iestādē, kas tādējādi, iespējams, ir piesārņota.

3. Par infekcijas slimību izcelšanās un izplatības ierobežošanu iestādē ir atbildīgs iestādes vadītājs. Iestādes vadītājs:

3.1. nodrošina iestādes higiēniskā un pretepidēmiskā režīma plāna (turpmāk – iestādes plāns) izstrādi atbilstoši šajos noteikumos minētajām pamatprasībām un konkrētajiem apstākļiem. Iestādes plānā ir vismaz šādas sadaļas:

3.1.1. telpu dalījums tīrības zonās un telpu tīrīšana;

3.1.2. roku apstrādes metodikas;

3.1.3. individuālo aizsarglīdzekļu lietošana atbilstoši procedūrai (manipulācijai);

3.1.4. dezinfekcijas un sterilizācijas plāns. Tajā ietverts aprīkojuma un medicīnisko ierīču iedalījums pēc inficēšanās riska pakāpes;

3.1.5. veļas šķirošana, veļas maiņas biežums un marķējums;

3.1.6. atkritumu apsaimniekošana;

3.1.7. nozokomiālas infekcijas reģistrēšana iestādē, norādot informāciju, kas nepieciešama epidemioloģiskajai analīzei;

3.1.8. rīcība un informācijas aprites shēma iestādē, ja pacientam ir konstatēta nozokomiāla infekcija vai pastāv pamatotas aizdomas par inficēšanos ar nozokomiālu infekciju;

3.1.9. iekšējās kontroles nodrošināšana;

- 3.2. organizē darbu iestādē tā, lai nodrošinātu iestādes plāna ieviešanu, vai norīko atbildīgo personu par iestādes plāna ieviešanu un iekšējo kontroli (ārstniecības personu) (turpmāk – atbildīgā persona par iestādes plānu), vai izveido nozokomiālo infekciju kontroles padomi vai grupu;
- 3.3. darbinieku amata aprakstos iekļauj pienākumu ievērot iestādes plānu;
- 3.4. norīko atbildīgo darbinieku, kas organizē medicīnisko ierīču sterilizācijas procesu un to glabāšanu, kā arī nosaka sterilo medicīnisko ierīču derīguma termiņu pēc punktu metodes saskaņā ar šo noteikumu pielikumu (turpmāk – atbildīgā persona par dezinfekciju un sterilizāciju).
4. Atbildīgā persona par iestādes plānu:
- 4.1. izvērtē un nosaka telpu dalījumu šādās tīrības zonās:
- 4.1.1. paaugstinātas tīrības zona (tai skaitā operāciju telpa, intensīvās terapijas nodaļa, invazīvo diagnostisko un ārstniecisko procedūru telpa, pacientu ar imūndeficītu palāta, apdegumu pacientu palāta, jaundzimušo palāta un aprūpes telpa);
- 4.1.2. parastās tīrības zona (tai skaitā pacientu uzgaidāmā telpa, reģistrācijas telpa vai vieta, pacientu pieņemšanas telpa, telpa darbiniekiem (garderobe, atpūtas telpa), gaitenis, pacientu palāta, rehabilitācijas kabinets, asins kabinets, zobārstniecības kabinets, diagnostiskās izmeklēšanas nodaļa, pacientu uzņemšanas nodaļa, tīrās veļas noliktava un administrācijas telpa);
- 4.1.3. potenciāli piesārņotā zona (tai skaitā infekciozo pacientu palāta, pacientu vai darbinieku dušas telpas, tualetes telpa, uzkopšanas piederumu telpa, septisko operāciju nodaļa, mikrobioloģiskās laboratorijas darba telpas, netīrās veļas telpa, atkritumu vākšanas telpa, veļas mazgātava, autopsiju zāle un telpa miruša cilvēka ķermeņa glabāšanai);
- 4.2. informē iestādes vadītāju, organizē epidemioloģisko izmeklēšanu un koordinē pretepidēmijas pasākumus, ja konstatēta nozokomiālas infekcijas grupveida saslimšana (vismaz divi gadījumi) un citās ārkārtējās situācijās;
- 4.3. organizē grupveida saslimšanas gadījumu (vismaz divi gadījumi) un vismaz šādu īpaši bīstamu multirezistentu baktēriju izraisītu nozokomiālu infekciju reģistrēšanu iestādē:
- 4.3.1. pret meticilīnu rezistentu *Staphylococcus aureus* (MRSA);
- 4.3.2. pret vankomicīnu rezistentu *Staphylococcus aureus* (VRSA);
- 4.3.3. ar samazinātu jutību pret penicilīnu *Streptococcus pneumoniae*;
- 4.3.4. pret vankomicīnu rezistentu *Enterococcus* (VRE);
- 4.3.5. *Clostridium difficile* izraisītas infekcijas slimības;
- 4.3.6. pret karbapenēmiem rezistentu *Actinobacterii Baumanii*;
- 4.3.7. pret amikacīnu rezistentu *Pseudomonas aeruginosa*;
- 4.4. analizē nozokomiālās infekcijas cēloņus un riska faktorus, kā arī izstrādā priekšlikumus nozokomiālo infekciju riska faktoru novēršanai vai sniedz priekšlikumus iestādes vadītājam iestādes plāna pilnveidošanai;
- 4.5. pirms jauna veselības aprūpes pakalpojuma sniegšanas vai medicīnisko ierīču iegādes specifiskācijas izstrādes izskata to atbilstību iestādes plānam, ja nepieciešams, sniedz priekšlikumus grozījumiem iestādes plānā, kā arī sniedz priekšlikumus iestādes vadītājam par medicīnisko ierīču izvēli un modernizāciju;

4.6. organizē darbinieku izglītošanu nozokomiālo infekciju profilakses jautājumos (darbinieka apmācību, stājoties darbā, un vismaz reizi trijos gados – apmācību saskaņā ar iestādes vadītāja apstiprinātu mācību plānu).

5. Iestādes darbinieks ir atbildīgs par personīgās higiēnas un iestādes plānā noteikto prasību ievērošanu.

II. Teritorija un telpas

6. Iestādes teritoriju un telpas, tai skaitā saimniecības un ārstniecības zonu, plāno, izvieta, iekārto un uztur, nodrošinot efektīvu teritorijas un telpu tīrīšanu, kā arī telpu, aprīkojuma un medicīnisko ierīču piesārņošanas ierobežošanu.

7. Telpas tīra saskaņā ar iestādes plānu. Iestādes plānā saskaņā ar šo noteikumu 4.1.apakšpunktā minētajām tīrības zonām ir noteikts telpu tīrīšanas biežums, mazgāšanas un dezinfekcijas pasākumi, kā arī darbu izpildītāji.

8. Katrai tīrības zonai ir tikai tai paredzēti tīrīšanas piederumi. Tos marķē, norādot lietošanai paredzēto telpu (telpas) vai atbilstošo tīrības zonu.

9. Ja iestādē (izņemot specializētu infekcijas slimību iestādi) infekciozu pacientu izolē atsevišķā telpā (izņemot stingrās izolācijas režīma gadījumu), šo telpu tīra ar atbilstoši marķētiem tikai šai telpai paredzētiem tīrīšanas piederumiem. Tīrīšanas piederumus glabā atsevišķi.

10. Mazgāšanas, tīrīšanas un dezinfekcijas līdzekļus lieto saskaņā ar ražotāja noteiktajām lietošanas instrukcijām.

III. Prasības darbinieku roku apstrādei

11. Roku tīrību nodrošina, rokas mazgājot vai dezinficējot vai veicot roku ķirurģisko dezinfekciju, atbilstoši veicamajai manipulācijai (procedūrai) un saskaņā ar iestādes plānā iekļauto roku apstrādes attiecīgo metodiku. Roku apstrādes metodika ir pieejama katram darbiniekam.

12. Rokas mazgā:

12.1. sākot un beidzot darba dienu;

12.2. ja rokas ir acīmredzami netīras;

12.3. pēc fizioloģisko vajadzību nokārtošanas;

12.4. pirms ēdiena sadales un ēšanas;

12.5. pirms zāļu sadales;

12.6. ja konkrētajā situācijā rodas šaubas par roku tīrību.

13. Rokas dezinficē:

13.1. pēc tieša kontakta ar pacientu;

13.2. ja ir iespējama infekcijas izraisītāja pārņemšana no pacienta vienas ķermeņa daļas uz citu;

13.3. pirms neķirurģisku invazīvu procedūru veikšanas;

13.4. pēc saskares ar bioloģiskajiem šķidrumiem, atdalījumiem un iespējami piesārņotām medicīniskām ierīcēm un aprīkojumu;

13.5. pirms un pēc cimdu lietošanas;

13.6. pirms un pēc nesterilu procedūru (manipulāciju) veikšanas (tai skaitā pārsēju maiņas);

13.7. pirms pacientu aprūpes.

14. Roku ķirurģisko dezinfekciju veic pirms ķirurģiskas procedūras (manipulācijas).

IV. Prasības cimdņu lietošanai

15. Tīrus nesterilos vienreiz lietojamus cimdus lieto, ja:

15.1. darbiniekam ir roku saskare:

15.1.1. ar pacienta gļotādu, bojātu ādu, asinīm un bioloģiskajiem šķidrumiem, kā arī iespējami infekcioziem pacienta atdalījumiem (tai skaitā siekalām, strutām, fekālijām, krēpām un ādas bojājumu eksudātiem);

15.1.2. ar aprīkojumu un medicīniskajām ierīcēm, kas ir notraipītas vai iespējami notraipītas ar asinīm, bioloģiskajiem šķidrumiem un atdalījumiem;

15.2. darbiniekam ir ādas bojājumi uz rokām;

15.3. darbiniekam ir jāņem asinis (tai skaitā asins paraugu).

16. Sterilos vienreiz lietojamus cimdus lieto, veicot ķirurģiskas procedūras (manipulācijas) un strādājot ar sterilu aprīkojumu un medicīnisko ierīci.

17. Cimdus maina:

17.1. pēc katra pacienta aprūpes (ja nepieciešams, vairākas reizes viena un tā paša pacienta aprūpes laikā);

17.2. ja cimdi ir bojāti;

17.3. pirms pieskaršanās tīrām virsmām, ja ir aizdomas, ka cimdi ir piesārņoti.

18. Izturīgos neoprēna, gumijas un butila daudzreiz lietojamus cimdus lieto:

18.1. tīrot telpu;

18.2. mazgājot aprīkojumu un medicīniskās ierīces, instrumentus un pacientu aprūpes priekšmetus;

18.3. vācot un pārvadājot (transportējot) atkritumus un netīro veļu.

V. Prasības aprīkojuma un medicīnisko ierīču tīrīšanai, dezinfekcijai un sterilizācijai

19. Aprīkojumu un medicīniskās ierīces ar zemu inficēšanas risku, kas var nonākt saskarē ar veselu (nebojātu) ādu, tīra (mazgā) un, ja nepieciešams, dezinficē.

20. Aprīkojumu un medicīniskās ierīces ar vidēju inficēšanas risku vai aprīkojumu un medicīniskās ierīces, kuras lietojot nonāk saskarē ar gļotādu vai bojātu ādu (piemēram, inhalatori, nazālie spoguļi un fleksībie endoskopi), dezinficē manuāli vai izmantojot automātiskās mazgāšanas–dezinfekcijas iekārtas.

21. Aprīkojumu un medicīniskās ierīces ar augstu inficēšanas risku, kuras lietojot nonāk saskarē ar iekšējiem (parasti steriliem) ķermeņa audiem, orgāniem un dobumiem, kā arī asinīm un injekcijas šķīdumiem (piemēram, sirds asinsvadu un urīnpūšļa katetri, biopsijas instrumenti, akupunktūras un neiroloģisko testu adatas), sterilizē.

22. Medicīniskās ierīces lieto saskaņā ar ražotāja noteiktajām lietošanas instrukcijām.

23. Darbinieks, kas veic sterilizāciju, nodrošina, lai nenotiktu nesterilo un sterilizēto objektu saskare (viena virziena princips "nav atpakaļceļa"). Sterilizācijas procesu atdala no tīrīšanas procesa laikā vai telpā.

24. Sterilizācijai iepakotās medicīniskās ierīces ir paredzētas vienai procedūrai. Medicīniskās ierīces iepako tā, lai pēc sterilizācijas tās varētu brīvi izņemt no sterilizatora.

25. Atbildīgā persona par dezinfekciju un sterilizāciju pirms sterilizācijas iepakotu sterilizējamo medicīnisko ierīču marķējumā norāda informāciju par:

25.1. iepakojuma saturu, ja iepakojums nav caurspīdīgs;

25.2. iespēju izsekot sterilizācijas procesa kvalitātei arī pēc sterilās medicīniskās ierīces izlietošanas:

25.2.1. sterilizācijas vieta, ja medicīniskās ierīces sūta uz citu iestādi;

25.2.2. sterilizācijas iekārtas numurs;

25.2.3. sterilizācijas cikla veids, ja iestāde izmanto vairākas sterilizācijas metodes;

25.2.4. cikla numurs (ja ir vairāki cikli);

25.2.5. sterilizācijas datums;

25.2.6. sterilās medicīniskās ierīces derīguma termiņš, kas noteikts saskaņā ar šo noteikumu pielikumu;

25.3. indikatoru, kas apliecina, ka iepakojums ir ticis sterilizēts.

26. Atbildīgā persona par dezinfekciju un sterilizāciju nodrošina sterilizācijas iekārtu un sterilizācijas procesa pārbaudi un sterilizācijas cikla fizikālo lielumu validāciju:

26.1. pēc sterilizācijas iekārtas uzstādīšanas;

26.2. vismaz reizi gadā;

26.3. pēc iekārtas remonta vai apkopes, kas saistīta ar tādu iekārtas parametru maiņu, kas ietekmē sterilizācijas procesu un kvalitāti.

27. Sterilizatora darba efektivitāti regulāri (katru dienu) pārbauda ar fizikālām, ķīmiski fizikālām un bioloģiskām metodēm, lietojot atbilstošas klases indikatorus vai autonomās cikla parametru kontrolierīces.

28. Sterilizācijas iekārtai, kurai nav automātiska sterilizācijas cikla pieraksta iespēju, sterilizācijas procesu un tā kontroli dokumentē, norādot sterilizācijas iekārtas numuru, sterilizācijas cikla veidu, cikla numuru (ja ir vairāki cikli), fizikālos parametrus sterilizācijas sākumā un beigās, sterilizācijas ilgumu un kopējo cikla ilgumu.

29. Sterilās medicīniskās ierīces glabā, nodrošinot to sterilitāti līdz lietošanas sākumam. Atverot iepakojumu, glabāšanas laiks beidzas. Ja iepakojums ir bojāts, mitrs vai tas nokrīt uz grīdas, tajā esošās medicīniskās ierīces uzskata par nesterilām.

30. Sterilo medicīnisko ierīču glabāšanas telpa (skapis vai plaukts) ir slēdzama un atrodas tuvu lietošanas vietai. Sterilo medicīnisko ierīču glabāšana tiešā saules gaismā vai sildierīču tuvumā ir aizliegta.

VI. Prasības veļas un gultas piederumiem

31. Iestādē lieto viegli mazgājamu un lietošanā izturīgu veļu, izvairās no tādas veļas izmantošanas, kurai nepieciešama sausā ķīmiskā vai cita speciālā tīrīšana. Novērš veļas piesārņošanu, to glabājot un transportējot, kā arī netīrās veļas papildu piesārņošanu, to transportējot, mazgājot un dezinficējot.

32. Medicīniskās kušetes ir pārvilkta ar ūdensnecaurlaidīgu un neadsorbējošu materiālu. Šis materiāls ir viegli mazgājams un ir izturīgs pret mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļu iedarbību. Medicīniskās kušetes dezinficē pēc